

ОСНОВНІ ТЕРМІНИ, ВИНОСКИ ТА СКОРОЧЕННЯ

АСКРО (автоматизована система контролю радіаційної обстановки) – система технічних засобів, призначена для безперервного автоматизованого контролю радіаційної та метеорологічної обстановки в районі промислового майданчика, в санітарно-захисній зоні та зоні спостереження атомної станції в усіх режимах експлуатації АЕС (при нормальній роботі, проектних і запроектованих аваріях та знятті з експлуатації).

Атомна енергетика – галузь енергетики, що використовує ядерну енергію для цілей електрифікації і теплофікації.

ВВЕР-1000 – водо-водяний енергетичний реактор, теплоносієм і сповільнювачем у якому служить вода під тиском. Електрична потужність енергоблоку становить 1 000 МВт, тепла – 3 000 МВт.

ВВЕР-440 – водо-водяний енергетичний реактор електричної потужністю 440 МВт та тепловою потужністю 1 375 МВт.

Викид радіоактивних речовин – надходження в атмосферу радіоактивних речовин з технологічних контурів та систем вентиляції підприємства.

ВЯП (відпрацьоване ядерне паливо) – особливий вид радіоактивних ядерних матеріалів, який являє собою використане (опромінене) паливо АЕС.

Глобальний договір ООН – стратегічна та політична ініціатива, в якій беруть участь організації, чії діяльність та стратегії відповідають цілям ООН, спрямованим на побудову екологічної та цілісної світової економіки.

ДІЯРУ (Державна інспекція ядерного регулювання України, Держатомрегулювання) – центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України та який забезпечує формування і реалізує державну політику у сфері безпеки використання ядерної енергії.

Енергоефективність – раціональне використання енергетичних ресурсів, досягнення економічно доцільної ефективності використання існуючих паливно-енергетичних ресурсів при дійсному рівні розвитку техніки і технологій та дотриманні вимог до навколишнього середовища.

ЄБРР (Європейський банк реконструкції та розвитку) – міжнародний фінансово-кредитний інститут, який надає допомогу країнам від Центральної Європи до Центральної Азії для проведення ринкових реформ, активного інтегрування економік цих країн у міжнародні господарські зв'язки.

Євратом (Європейська спільнота з атомної енергії) – сприяє розвитку та дослідженням з атомної енергетики, створенню спільного ринку ядерного пального, контролю за ядерними виробництвами та розвитку атомних технологій у мирних цілях у рамках єдиних стандартів безпеки.

Іонізуюче випромінювання – це випромінювання (електромагнітне, корпускулярне), яке при взаємодії з речовиною безпосередньо або непрямо викликає іонізацію та збудження її атомів та молекул.

ІСЯБ (Інструмент співробітництва з ядерної безпеки) – програма співробітництва з ядерної безпеки, яка реалізується Європейською комісією з 2007 року замість програми технічної допомоги з ядерної безпеки Європейської комісії, яка діяла у 1992–2006 рр. в Україні та низці інших незалежних держав.

КВВП АЕС (коефіцієнт використання встановленої потужності АЕС) – важлива характеристика ефективності роботи атомної станції, яка являє собою відношення реально виробленої на атомній станції енергії за певний період часу до тієї енергії, яка могла б бути вироблена при роботі атомної станції на проектній потужності протягом усього цього періоду часу.

Кг АЕС (коефіцієнт готовності енергоблоків АЕС) – показник, пов'язаний з можливістю несення номінального електричного навантаження, призначений для контролю діяльності з підвищення надійності вироблення електроенергії. Він визначає, наскільки якісно здійснюються експлуатація, технічне обслуговування і ремонт АЕС.

КзПБ (Комплексна (зведена) програма підвищення рівня безпеки енергоблоків АЕС України) – чинна програма з підвищення безпеки українських АЕС, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 7 грудня 2011 р. № 1 270. КзПБ розроблена для подальшої реалізації робіт з підвищення безпеки в рамках реалізації довгострокової державної стратегії підвищення безпеки енергоблоків АЕС НАЕК «Енергоатом».

Комплаєнс-політика – сукупність елементів корпоративної культури, організаційної структури, правил і процедур (регламентовані внутрішніми нормативними документами Компанії та відповідають національному законодавству і міжнародним вимогам), що забезпечують дотримання принципів комплаєнс працівниками Компанії незалежно від займаної ними посади.

КР (контрольні рівні) – радіаційно-гігієнічні регламенти першої групи, числові значення яких устанавлюються виходячи з фактично досягнутого на даному радіаційно-ядерному об'єкті або території рівня радіаційного благополуччя.

Культура безпеки – набір характеристик і особливостей діяльності організації та поведінки окремих осіб, який встановлює, що проблемам безпеки атомних станцій, як таким, що мають вищий пріоритет, приділяється увага, яка визначається їхньою значущістю.

МАГАТЕ (Міжнародне агентство з атомної енергії) – міжнародна організація для розвитку співпраці в галузі мирного використання атомної енергії.

НКРЕКП (Національна комісія, що здійснює державне регулю-

вання у сферах енергетики та комунальних послуг) – незалежний державний колегіальний орган, метою діяльності якого є державне регулювання, моніторинг та контроль за діяльністю суб'єктів господарювання у сферах енергетики та комунальних послуг.

НПР (нормальний підпирний рівень) – проектний рівень наповнення водосховищ, який обмежує зверху корисний об'єм водосховища.

ОВД (Оцінка впливу на довкілля) – новий, більш сучасний та європейський порядок проведення оцінки впливу на довкілля. Для країн-членів ЄС обов'язковим є проведення ОВД до видачі дозволу на здійснення всіх великих проектів, що можуть спричинити негативний вплив на навколишнє середовище.

ОВНС (Оцінка впливу на навколишнє середовище) – призначена для виявлення характеру, інтенсивності і ступеня небезпеки впливу будь-якого виду планованої господарської діяльності на стан довкілля і здоров'я населення. До 18 грудня 2017 року, коли набув чинності Закон України «Про оцінку впливу на довкілля», який фактично скасовує дію закону України «Про екологічну експертизу», без наявності висновку про оцінку впливу на навколишнє середовище суб'єкт господарювання не мав права здійснювати заплановану діяльність.

Паризька кліматична угода – угода, яка діє з 4 листопада 2016 року в межах Рамкової конвенції ООН про зміну клімату, спрямована на зміцнення глобального реагування на загрозу зміни клімату в контексті сталого розвитку та зусиль з викоринення бідності.

Парниковий газ – газ, що поглинає теплове випромінювання поверхні Землі і хмар та відбиває його назад до Землі. До основних парникових газів в атмосфері Землі належать пари води (H_2O), вуглекислий газ (CO_2), закис азоту (N_2O), метан (CH_4), озон (O_3), гексафторид сірки (SF_6), гідрофторвуглець (ГФВ) і перфторвуглероди (ПФВ).

Переробка радіоактивних відходів – технологічні операції, спрямовані на зміну агрегатного стану і/або фізико-хімічних властивостей радіоактивних відходів і здійснювані для переведення їх у форми, прийнятні для транспортування, зберігання та/або захоронення.

ПЗЗС (План залучення зацікавлених сторін) – документ, який регламентує діяльність щодо залучення зацікавлених сторін та визначає порядок залучення зацікавлених сторін до консультацій, попередні переліки зацікавлених сторін, графік заходів з громадських обговорень реалізації КзПБ, контактну інформацію, механізми надання та розгляду запитань, зауважень, коментарів і скарг щодо реалізації КзПБ, включаючи соціальні та екологічні аспекти.

Поводження з радіоактивними відходами – загальний термін, що об'єднує всі види діяльності, які пов'язані з обробкою, кондиціонуванням, транспортуванням, зберіганням та захороненням радіоактивних відходів.

Постфукусімські заходи – набір заходів Комплексної (зведеної) програми підвищення рівня безпеки енергоблоків АЕС України, розроблених з урахуванням результатів поглибленої позачергової оцінки безпеки енергоблоків АЕС України («стрес-тестів»), що проводилась на європейських АЕС після аварії на японській АЕС «Фукусіма», і спрямованих на попередження важких аварій та керування важкими аваріями.

РАВ (радіоактивні відходи) – матеріальні об'єкти та субстанції, активність радіонуклідів або радіоактивне забруднення яких перевищує межі, встановлені діючими нормами за умови використання цих об'єктів та субстанцій не передбачається.

Радіаційна безпека – дотримання допустимих меж радіаційного впливу на персонал, населення та навколишнє природне середовище, встановлених нормами, правилами та стандартами з безпеки.

Раціональне природокористування – використання природних ресурсів в обсягах та способами, які забезпечують сталий економічний розвиток, гармонізацію взаємодії суспільства і природного середовища, раціоналізацію використання природно-ресурсного потенціалу, економічні механізми екологічно безпечного природокористування.

Ризик розвитку канцерогенних ефектів – оцінка ризику для здоров'я населення від забруднення атмосферного повітря, що проводиться за розрахунками ризику розвитку неканцерогенних і канцерогенних ефектів. Ризик розвитку канцерогенних ефектів від речовин, яким властива канцерогенна дія, визначається індивідуально та для декількох канцерогенних речовин, що забруднюють атмосферу.

Ризик розвитку неканцерогенних ефектів – оцінка ризику для здоров'я населення від забруднення атмосферного повітря, що проводиться за розрахунками ризику розвитку неканцерогенних і канцерогенних ефектів. Ризик розвитку неканцерогенних ефектів визначається шляхом розрахунків індексу небезпеки.

САР (Система аварійного реагування) – взаємопов'язаний комплекс технічних засобів і ресурсів, організаційних, технічних та радіаційно-гігієнічних заходів, які здійснює експлуатуюча організація для досягнення мети аварійного реагування – попередження або зниження радіаційного впливу на персонал, населення та навколишнє середовище в разі аварії на АЕС, а також надзвичайної ситуації, що може бути нею викликана.

Соціальна інфраструктура АЕС – об'єкти культурного, спортивного та оздоровчого спрямування, що відкриті для сімей працівників та місцевих жителів.

Стала енергетика – енергетика, вироблена і використовувана на шляху, який підтримує людський розвиток у довгостроковій перспективі у всіх його економічних, соціальних та екологічних аспектах (за визначенням Конференції ООН з навколишнього середовища і розвитку 1992 року у Ріо де Жанейро).

Стандарти GRI (GRI Sustainability Reporting Standards) – прийнята в міжнародній практиці система звітності щодо економічної, екологічної та соціальної результативності.

Суше сховище відпрацьованого ядерного палива – майданчик або установка, на якій здійснюється суше зберігання відпрацьованого ядерного палива.

СЯП (свіже ядерне паливо) – нове паливо або неопромінене паливо, включаючи паливо, виготовлене із здатних ділитися матеріалів, які отримано шляхом переробки раніше опроміненого палива.

ТВЗ (паливна тепловиділяюча збірка) – ядерне паливо; конструкція, що містить речовини, які діляться, призначена для отримання теплової енергії в ядерному реакторі за рахунок здійснення керуваної ядерної реакції.

Фізичний захист – діяльність у сфері використання ядерної енергії, спрямована на забезпечення захищеності ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання та на зміцнення режиму нерозповсюдження ядерної зброї.

Цивільний захист – функція держави, спрямована на захист населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій шляхом запобігання таким ситуаціям, ліквідації їх наслідків і надання допомоги постраждалим у мирний час та в особливий період.

Цілі сталого розвитку ООН – цільові показники майбутнього міжнародного розвитку, що були ухвалені Організацією Об'єднаних Націй (відомі також як Глобальні цілі сталого розвитку). Вони замінили Цілі розвитку тисячоліття, строк яких закінчився в кінці 2015 року.

ЦСВЯП (Централізоване сховище відпрацьованого ядерного палива) – проміжне сховище, яке планується побудувати в Чорнобильській зоні відчуження, для зберігання відпрацьованого ядерного палива Рівненської, Южно-Української та Хмельницької АЕС.

AA1000 – стандарти, які призначені для вимірювання результатів діяльності компаній і надають процедуру і набір критеріїв, за допомогою яких може бути здійснений соціальний і етичний аудит діяльності. Основна відмінність цього підходу від інших існуючих стандартів полягає у впровадженні в повсякденну практику компанії системи постійного діалогу із зацікавленими сторонами – стейкхолдерами.

DoZorro – онлайн-платформа громадського контролю державних тендерів у ProZorro.

ENTSO-E (European Network of Transmission System Operators for Electricity) – європейська мережа системних операторів передачі електроенергії.

EUR (European Utility Requirement) – міжнародна група, утворена європейськими експлуатуючими організаціями, що об'єднує 18 провідних європейських енергогенеруючих компаній, які експлуатують більше 130 енергоблоків з реакторами легководного типу. Метою організації є вироблення технічних вимог до проектів нових АЕС з легководними реакторними установками покоління III і III+ для подальшого розвитку ядерної енергетики в Європі.

IFNEC (International Framework for Nuclear Energy Cooperation) – раніше мало назву Глобальне партнерство в галузі ядерної енергетики, утворилось як пропозиція США, яка була оголошена міністром енергетики Сполучених Штатів Самуелем Бодманом 6 лютого 2006 року, задля формування міжнародного партнерства в цілях сприяння використанню ядерної енергетики і закриття ядерного паливного циклу способом, який дозволяв би зменшити ядерні відходи і ризики поширення ядерної зброї.

INES (International Nuclear Event Scale) – міжнародна шкала ядерних подій, що розроблена Міжнародним агентством з атомної енергії. З 1990 року використовувалася в цілях однаковості оцінки надзвичайних випадків, пов'язаних з аварійними радіаційними викидами в навколишнє середовище на атомних станціях, а пізніше стала застосовуватися до всіх установок, пов'язаних з цивільною атомною промисловістю.

INPRO (The International Project on Innovative Nuclear Reactors and Fuel Cycles) – проект МАГАТЕ INPRO був створений в 2000 році для того, щоб ядерна енергія сприяла сталому задоволенню енергетичних потреб XXI століття. Це механізм, який дозволяє членам INPRO співпрацювати по темах, які представляють загальний інтерес.

ISO 14001 – міжнародний стандарт, що містить вимоги до системи екологічного менеджменту підприємства та дозволяє зробити його природоохоронну діяльність системною і ефективною.

KPI (ключові показники ефективності) – фінансова та нефінансова система оцінки, яка допомагає організації визначити досягнення стратегічних цілей.

OHSAS 18001 – міжнародний стандарт системи менеджменту і гігієни праці. Впровадження в організаціях стандарту OHSAS 18001 сприяє створенню безпечних та здорових умов праці.

ProZorro – системна реформа тендерного процесу в електронних публічних та державних закупівлях в Україні.

STEM-освіта – це низка чи послідовність курсів або програм навчання, яка готує учнів до успішного працевлаштування, до освіти після школи або для того й іншого, вимагає різних і більш технічно складних навичок, зокрема із застосуванням математичних знань і наукових понять. Аббревіатура STEM розшифровується як Science (Наука), Technology (Технології), Engineering (Інженерія) та Mathematics (Математика).

ВИНОСКИ

- 1) Енергетична стратегія України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність» була схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 серпня 2017 р. № 605-р.
- 2) Кредитна угода з ЄБРР на виконання ДП «НАЕК «Енергоатом» заходів в рамках Комплексної (зведеної) програми підвищення рівня безпеки АЕС України під державні гарантії набрала чинності з 19.12.2014. Деталі Угоди http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/985_032
- 3) Сертифікати ISO 9001:2015; ISO 14001:2015 та OHSAS 18001:2007 розміщено на офіційному сайті НАЕК «Енергоатом» <http://www.atom.gov.ua/ua/about/certificates/>
- 4) Донузлавська ВЕС розташована на тимчасово окупованій території Криму.
- 5) Детальніше про антикорупційні застереження ДП «НАЕК «Енергоатом» http://www.energoatom.kiev.ua/ua/compliance/corporate_rules/
- 6) Детальніше про Антикорупційну програму ДП НАЕК «Енергоатом» <http://www.energoatom.kiev.ua/ua/compliance/anticorruption/>
- 7) Ініціатива Європейського ядерного форуму (FORATOM) щодо стандартів безпеки європейських ядерних установок.
- 8) Комплексна (зведена) програма підвищення рівня безпеки енергоблоків АЕС України (КзПБ) була затверджена постановою Кабінету Міністрів України № 1270 від 07.12.2011 р. У 2012 р. КзПБ була доповнена додатковими заходами щодо результатів проведення цільової переоцінки безпеки ядерних установок, розміщених на майданчиках АЕС («стрес-тестів»), з урахуванням уроків аварії на АЕС «Фукусіма-Дайічі» в Японії. Термін дії КзПБ триватиме до 2020 року. Детальніше про КзПБ <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1270-2011-п>
- 9) Централізоване сховище відпрацьованого ядерного палива реакторів типу ВВЕР вітчизняних АЕС (ЦСВЯП) будується в Чорнобильській зоні відчуження (Київська область) відповідно до Закону України про поводження з відпрацьованим ядерним паливом від 09.02.2012 № 4384.
- 10) Проект було ініційовано Розпорядженням Кабінету Міністрів України № 671-р «Про започаткування реалізації пілотного проекту «Енергетичний міст «Україна – Європейський Союз» 15 червня 2015 року.
- 11) Детальніше про Міжнародне агентство з атомної енергії (МАГАТЕ) <https://www.iaea.org/>
- 12) Детальніше про Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) <http://www.ebrd.com/ukraine.html>
- 13) Детальніше про Європейську Комісію <https://ec.europa.eu/>
- 14) Детальніше про Європейську спільноту з атомної енергії (Євратом) <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/h2020-section/euratom>
- 15) Детальніше про Міжнародну групу EUR (European Utility Requirements) <http://www.europeanutilityrequirements.org/>
- 16) Позикова угода з ЄБРР набрала чинності з 19.12.2014, позикова угода з Євратомом набрала чинності з 28.05.2015. Загальна сума позики складає 600 млн євро. Детальніше про Угоду http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/985_032
- 17) Розпорядження КМУ від 13.01.2016 № 49-р «Про затвердження проекту «Реконструкція системи технічного водопостачання. Робота блоків 1-3 на Ташлицькому водосховищі та бризкальних басейнах ЮУАЕС» (Коригування)».
- 18) Підстава проекту – Розпорядження КМУ № 1036-р від 21.11.2007 «Про затвердження проекту завершення будівництва Ташлицької ГАЕС».
- 19) Повна інформація щодо проведеного громадського обговорення відображена у «Звіті про громадське обговорення матеріалів ОВНС «Підняття рівня Олександрівського водосховища до проектної відмітки 20,7 м» та «Книзі запитань-відповідей».
- 20) Детальніше про європейську мережу системних операторів передачі електроенергії ENTSO-E <https://www.entsoe.eu>
- 21) Принцип ALARA передбачає забезпечення радіаційного за-

хисту персоналу атомних станцій та населення з дотриманням принципів виправданості, неперевищення та оптимізації доз опромінення.

22) Ядерна і радіаційна безпека, радіаційний захист, охорона праці, виробнича та технологічна безпека, екологічна та пожежна безпека, запобігання тяжким та промисловим аваріям, готовність до аварійного реагування і надзвичайних ситуацій, а також фізичний захист ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання.

23) Фізичний захист – це діяльність у сфері використання ядерної енергії, що спрямована на забезпечення захищеності ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання та на зміцнення режиму нерозповсюдження ядерної зброї.

24) Зростання коефіцієнта тяжкості нещасних випадків за 2017 рік пов'язано з тим, що під час його розрахунку були також враховані 260 діб втрати працездатності від нещасних випадків, які сталися у 2016 році, а період непрацездатності за ними закінчився у 2017 році.

25) Детальніше про Екологічну політику Компанії дивіться в розділі «Екологічна відповідальність» Нефінансового звіту НАЕК «Енергоатом» за 2016 рік <http://nfr2016.energoatom.kiev.ua/ua/ecology.php>

26) Детальніше про екологічні наслідки діяльності щодо підвищення нормального підпірного рівня Олександрівського водосховища на р. Південний Буг до позначки +20,7 м в рамках реалізації проекту «Завершення будівництва Ташлицької ГАЕС» <https://goo.gl/4SNMmU>

27) Деталі Звіту «Про екологічну оцінку Комплексної (зведеної) програми підвищення безпеки енергоблоків атомних електростанцій України за період 2012-2016 роки» http://www.energoatom.kiev.ua/files/file/ekolog_chna_oc_nka_kzpb_2016_kv_ten2017.pdf

28) Основні висновки оцінки впливу на навколишнє середовище ЗАЕС та ЮАЕС були представлені у Нефінансовому звіті Компанії за 2016 рік.

29) Деталі Звіту з проведення транскордонних консультацій за результатами оцінки впливу на навколишнє середовище ВП «За-

порізька АЕС» та ВП «Южно-Українська АЕС» [http://energoatom.kiev.ua/files/file/zv_t_transkordonnih_konsultac_y_rumun_ya_moldova_polscha_s_chen2018_\(2\).pdf](http://energoatom.kiev.ua/files/file/zv_t_transkordonnih_konsultac_y_rumun_ya_moldova_polscha_s_chen2018_(2).pdf)

30) Детальніше про розпорядження КМУ від 18 серпня 2017 р. № 605-р «Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність» <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/605-2017-%D1%80>

31) Детальніше про розпорядження КМУ від 19 серпня 2009 р. № 990-р «Про схвалення Стратегії поводження з радіоактивними відходами в Україні» <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/990-2009-%D1%80>

32) Детальніше про Стратегію низьковуглецевого розвитку України до 2050 року <https://goo.gl/MFvFNx>

33) Детальніше про План залучення зацікавлених сторін Комплексної (зведеної) Програми підвищення безпеки http://energoatom.kiev.ua/files/file/ccsup_pmu_e_pr_acp_001_00_sep_06_02_2015_ua_with_title.pdf

34) Детальніше про Книгу запитань-відповідей щодо Комплексної (зведеної) Програми підвищення безпеки енергоблоків діючих АЕС України та екологічної оцінки КзПБ http://energoatom.kiev.ua/files/file/ccsup_pmu_e_pr_rep_003_01_qab_addendum_2017_ua.pdf

35) Головні пріоритети розвитку соціальної політики НАЕК «Енергоатом» дивіться у Нефінансовому звіті Компанії за 2016 рік - <http://nfr2016.energoatom.kiev.ua/ua/ecology.php>

36) Перелік основних соціальних гарантій НАЕК «Енергоатом» згідно з Колективною угодою дивіться у Нефінансовому звіті Компанії за 2016 рік - <http://nfr2016.energoatom.kiev.ua/ua/ecology.php>